
OSNOVNOŠKOLCI KOJI POHAĐAJU GLAZBENU ŠKOLU
(Što misle o glazbi? Što žele u nastavi? ...)

Stručni članak

UDK: 371.3:78] : 373.3

U okviru kolegija *Metodika nastave glazbene kulture* na Umjetničkoj akademiji u Splitu, dogovorila sam sa studentima III. i IV. g. provođenje ankete među učenicima osnovnih škola koji pohađaju i glazbenu školu. Poticaj za takvo istraživanje proizašao je iz želje i potreba da napravimo nekakvu akciju u kontaktima sa školama /učenicima/ i nastavnicima.

Postoje pitanja koja su u našoj struci stalno otvorena, preko kojih se stalno preispitujemo; neka su uvijek zanimljiva i poticajna. Zašto glazbu trebamo, što nam ona znači? Je li rad s glazbom učenicima / nastavnicima težak, mukotrpan ili ga rade s lakoćom? Koji su, između ponuđenih, najbolji, pa i najlakši putovi da glazbu upoznamo, da se kroz nju ostvarimo? Kakvim se metodama služimo? Kada i zašto nastaju krize u glazbenom školovanju? Kako vrednovati rezultate u glazbenoj nastavi? Što i kako želimo pružiti učenicima u osnovnoj školi iz glazbenog područja? Koliko su sami učenici zadovoljni sadašnjim programima? Treba li mijenjati ciljeve u koncepciji glazbene nastave? Kakvi zadaci su ostvarivi? Kakvi su nam programi? Kakvi rezultati?... Pitanja su raznovrsna i mnogoznačna, neka su široka i opća, neka traže konkretizaciju.

* * *

Putem našeg istraživanja nastojali smo doznati poticaje, interese i neka razmišljanja učenika o nastavi glazbe u glazbenoj i osnovnoj školi. Obratili smo se učenicima koji paralelno, uz osnovnu školu, pohađaju i neki od razreda glazbene škole.

Direktni poticaj za dio pitanja proizašao je iz prisutne činjenice da se savladavanje programa kroz predmete *Glazbena kultura* u osnovnim školama i predmeta *Solfeggio* u glazbenim školama, gotovo u pravilu, provode različitim metodama intonacije. Željeli smo doznati što sami učenici (koji pohađaju i glazbenu školu) o tome misle; jesu li svjesni te dvostrukosti; stvara li im to teškoće, kako ih nadvladavaju?

Što se događa tijekom školovanja?

Bez obzira u kojoj se godini upisao u 1. razred glazbene škole učenik će se naći u situaciji da osnove intonacije započne jednom metodom i da tijekom

školovanja iste sadržaje mora početi učiti i drugom metodom. Štoviše, ukoliko u glazbenu školu krene paralelno s 4. razredom osnovne škole (kada, uz predmetnog nastavnika, započinje sustavni rad na glazbenom opismenjavanju i na intonaciji) istovremeno će programe morati početi savladavati dvjema različitim metodama.

Za relativne metode osnovu savladavanja intonacije čini jedna durska, odnosno molska ljestvica s pripadajućim tonalnim funkcijama i odnosima koji se nadalje pretvaraju u druge ljestvice iste vrste (dur, odnosno mol ljestvice). Pri tome se koriste solmizacijski slogovi (*do, re, mi, fa, so, la, ti*), odnosno (*la, ti, do, re, mi, fa, so, la*) koji asociraju na stupnjeve ljestvice. Kroz usvajanje funkcija unutar tonaliteta, a uz relativno imenovanje tonova, učenici formiraju tonske predodžbe koje mogu s lakoćom primijeniti u svim tonalitetima. Ovom metodom obrađuju se intonativni sadržaji u osnovnoj školi.

Kod primjene apsolutnih metoda pjeva se abecedom ili "romanskom" solmizacijom (*do, re, mi, fa, sol, la, si*). Nema transponiranja, tonovi se shvaćaju onako kako su zapisani, a tonski prostor osvaja se putem odnosa dvaju susjednih tonova-intervalu, odnosno ljestvičnog niza (trikord, tetrakord, pentakord ...). Takvim pristupom, konkretni zvukovni fenomeni su nezavisni i ne stvaraju asocijacije između imena tona i stupnja. Ne stvaraju se ovisnosti o tonalitetu zbog čega će učeniku biti daleko lakše savladavati svijet kromatike i modulacija, odnosno atonalnu glazbu. Apsolutne metode koriste se, gotovo u pravilu, u glazbenim školama.

Razlike su velike i očite. Mišljenja smo da *mijenjati metodu tijekom učenja (u bilo kojoj njezinoj fazi, uključujući i visokoškolsku) neopravdano je i štetno*¹ i u tome se slažemo.

Što onda reći za situaciju kada se to događa u isto vrijeme, kada se učenik mora, za iste sadržaje, paralelno služiti dvostrukim glazbenim jezicima?

* * *

Svi su studenti dobili anketne listiće koje su u okviru svoje stručno-pedagoške prakse podijelili učenicima osnovnih škola i to onima koji pohađaju glazbenu školu.

Sam anketni listić s 10 pitanja bio je podijeljen na dva dijela. Prvi dio pitanja odnosio se na učenikove interese i dosadašnja iskustva vezana za glazbu, a drugih pet pitanja odnosilo se na nastavu solfeggia i direktnije usporedbe s nastavom glazbe u osnovnoj školi:

¹ S. Rojko, str. 29., 1999.

1. Što tebi glazba znači?
2. Zašto si se upisao u glazbenu školu?
3. Što ti je lako, a što teško u radu s glazbom?
4. Kako se osjećaš na nastavi u glazbenoj školi (što voliš u tom radu, a što ne)?
5. Kako se osjećaš na nastavi glazbe u osnovnoj školi (što voliš tamo raditi, a što ne?)

* * *

6. Je li nastava solfeggia ista u obje škole?
7. Ako se razlikuju, reci u čemu?
8. Stvaraju li ti te razlike poteškoće? Kakve?
9. U čemu je ta nastava ista?
10. Na koji ti je način lakše upoznavati glazbu?

Osim studentima, anketne listiće ponudila sam i nekolicini nastavnika solfeggia u *Glazbenoj školi Josipa Hatzea* i privatnoj Glazbenoj školi *Borisa Papandopula* u Splitu.

Sveukupno sam dobila 96 ispunjenih anketnih listića. Obuhvaćen je uzrast učenika od 4. do 8. razreda općeobrazovne škole koji polaze i neki od (1.-6.) razreda osnovne glazbene škole.

Odgovore ispitanika grupirala sam prema pitanjima. Navodeći izjave učenika, izdvojila sam najprije one odgovore koji su se najčešće pojavljivali (za većinu zajednički ili vrlo slični). Zatim sam izdvojila one koji su se rjeđe pojavljivali, te na kraju neke odgovore koji su se po nečemu izdvajali.

Redom ću ih na taj način i obuhvatiti.

1. ŠTO TEBI GLAZBA ZNAČI?

Najčešće upotrebljavani izrazi kod odgovora na ovo pitanje bili su: *zadovoljstvo, zabava, radost, opuštanje, veselje, užitak, sreća, život*. Nadalje, *glazba je nešto posebno; ono čemu se veselim; inspiracija; uljepšava mi dan; moj način izražavanja; nadopunjava me; ugodan osjećaj; jedno nadahnuće; lijep osjećaj; razbibriga; neizostavan element u životu; jako važno mjesto u mom životu; cilj moga života; s njom se želim baviti kad odrastem; umjetnost nad umjetnostima; ono bez čega ne bih mogla živjeti; katkad mi znači mnogo; utječe na moje raspoloženje*. I dalje: *način provođenja slobodnog vremena; oplemenjuje nas, vodi nas u raj; vodi nas u sasvim drugi svijet - ljepši i bolji od ovog; ispunjava me; smiruje me; opušta me i volim je; osjećam se lakšom;*

jedna je od mojih najvećih ljubavi; dio mene; ono što znači lijep i uzbudljiv život; puno toga; sastavni dio života; drugačiji pogled na svijet.

Nekoliko učenika napisalo je *da to ne mogu izraziti riječima*; ili jednostavno: *ne znam, ali je vrlo zanimljivo.*

Jedan učenik napisao je da mu glazbe znači *možda i posao*, a jedan je na to pitanje odgovorio izjavom: *Ne volim klasičnu glazbu, samo ovu modernu!*

2. ZAŠTO SI SE UPISAO/LA U GLAZBENU ŠKOLU?

Najčešći odgovori su bili: *jer volim glazbu ili iz ljubavi prema glazbi*. U pravilu razlog je proistekao iz želje *da naučim svirati neki konkretan instrument* (klavir i gitara su najčešće bili spomenuti). Neki su *imali instrument kod kuće*, nekima je *već svirao brat/sestra ili prijateljica* ili su imali uzore u bližoj/daljoj rodbini koji su se bavili glazbom.

Neki su zarana iskazivali sposobnosti prema pjevanju, plesanju ili *što se vidi da imam sluha*. Neki su *željeli steći što više znanja o glazbi*, neki zato što su je *željeli "okusiti"*; *doživjeti glazbeni užitak*, ali i iz razloga da *pametno koristim svoje slobodno vrijeme* ili *jer mi se sviđa klasična glazba*.

Dobar dio priznao je da su se upisali *na nagovor roditelja*, a bilo je i ovakvih izjava: *mislio sam da ću svirati kao svirači na televiziji*; *savjetovala me mama jer je htjela da uđem u neko dobro društvo*, ili *što nisam željela da me odgaja ulica, ili da bih mogla napredovati u životu*.

Jedna je učenica napisala: *zato što sam htjela, a više ne želim*.

3. ŠTO TI JE LAKO, A ŠTO TEŠKO U RADU S GLAZBOM?

Učenici su ovo pitanje shvatili u odnosu na težinu predmeta u glazbenoj školi, uspoređujući nastavu solfeggia i instrumenata. Odgovori su bili otprilike jednakomjerno podijeljeni - nekima je težak instrument, a nekima solfeggio. Pri tome je nekima u sviranju instrumenata teško prvi put pročitati note, dok je nekima taj dio lakši, za razliku od doradivanja, odnosno rada na interpretaciji. Većini je samo vježbanje instrumenta teži dio posla, pri čemu naglašavaju da je to često zbog pomanjkanja slobodnog vremena.

U solfeggiju je najčešće najteže pisanje diktata, osobito meloritamskih, a lakše je pjevanje. Neki izdvajaju rad s intervalima, posebno njihovo slušno prepoznavanje, ali spominju i teoriju *"treba zagrijati stolicu."*

Mali broj kaže da im je sve teško, a nešto je veći broj onih kojima se čini sve lako. Pri tome ističu važnost vježbanja, s tim u vezi i ljubav prema glazbi

zbog čega mi ništa nije teško jer volim ono što radim, kao i ništa mi nije teško kad se nauči.

Jedan je učenik napisao: *bio čovjek manje ili više glazbeno nadaren ili muzikalan svatko može vježbom i učenjem usvojiti znanje, tj. u glazbi ništa nije teško!*

4. KAKO SE OSJEĆAŠ NA NASTAVI U GLAZBENOJ ŠKOLI? ŠTO VOLIŠ U TOM RADU, A ŠTO NE?

Pokazalo se da učenici identificiraju pojmove "lako" i "teško" s onim što vole, i s onim što ne vole, tako da su se odgovori većinom poklapali s onima iz prethodnog pitanja. Dakle, ono što vole raditi na nastavi ujedno im je lako i obratno, ono što im je teško, to i ne vole raditi.

Inače, na nastavi u glazbenoj školi se osjećaju: *ugodno, opušteno, lijepo, dobro, O.K., zadovoljno, prijateljski, veselo, sretno, ispunjeno, slobodno, zanimljivo, odlično, zabavno*. Nađu se i odgovori koji ističu da im je puno draže biti u glazbenoj nego u redovnoj školi.

Zanimljivo je da je dio učenika kod ovog pitanja imao potrebu naglasiti rad profesora koji je po njihovim riječima: *dobar, odličan, zanimljivo radi s učenicima, trudi se objasniti, znaju nam usaditi ljubav i interes za glazbu ili volim kad mi je sve jasno*.

Također, naglašavali su i *prijateljstva* koja su stekli u glazbenoj školi zbog čega se i dobro osjećaju. Neki su, kao posebno neugodno iskustvo, spominjali svoj strah od ispita na kraju godine, ali i koncertne nastupe i kontrolne radove.

Neki su naglašavali da vole pjevati u zboru. Neki ne vole kad ne stignu naučiti, pa se profesor ljuti.

U svom odgovoru na ovo pitanje jedan je učenik napisao: *kod kuće bi mi bilo ionako dosadno, ovako se barem družim s ljudima*.

5. KAKO SE OSJEĆAŠ NA NASTAVI GLAZBE U OSNOVNOJ ŠKOLI? ŠTO VOLIŠ U TOM RADU, A ŠTO NE?

Najčešći izraz kojim su se učenici izjašnjavali o ovom pitanju bio je *dosadno mi je*, a nekolicina i izrazima *glupo; grozno ili užasno!*, ili *umorno*. Razlog tome je jedan osnovni, a izražen u varijantama: *to sve znam; sve smo već naučili u glazbenoj; stalno ponavljam po sto puta istu stvar; sve mi je prelako; moram slušati ono što znam*. Međutim, neki su napisali da se, upravo zbog toga što sve znaju, osjećaju dobro: *osjećam se važno jer mogu znati sve una-*

prijed; u prednosti sam jer znam mnogo više od svojih vršnjaka i sve mi je lako; osjećam se super jer sve znam; mogu se narugati onima koji ne znaju.

Kada su navodili razloge za upravo takva stanja, bilo je vidljivo da pri tome prvenstveno misle na područje glazbenog opismenjavanja, odnosno usvajanje i obradu teorijskih znanja iz glazbe.

Jedna je učenica napisala: *ne volim što se prema nama ponašaju kao da mi moramo znati više o glazbi nego ostali, pa nas strožije ocjenjuju.*

Međutim, veliki broj učenika isticao je ono što voli raditi na satovima glazbe u osnovnoj školi, a to je *slušanje glazbe*, kao i da *vole pjevati zanimljive pjesmice ili razne pjesme i sviranje tih pjesama*, što u glazbenoj školi nemaju prilike (ili barem vrlo malo).

* * *

U drugoj grupi pitanja, od 6. - 10., namjera je bila doznati koliko su učenici svjesni sličnosti i razlika upravo u savladavanju osnova intonacije, a zbog primjene različitih metoda. Zbog toga sam i u postavljanju prvog pitanja iz ove grupe upotrijebila termin "solfeggio", pretpostavljajući da ću time učenike usmjeriti na razmišljanja o dijelovima sadržaja koji su zajednički u nastavi glazbene i osnovne škole.

6. JE LI NASTAVA SOLFEGGIA ISTA U OBJE ŠKOLE?

Svi su učenici izjavili da nastava *solfeggia* nije ista u obje škole. (Priznajem, ovo i sljedeće pitanje trebala sam postaviti u cjelini.)

7. AKO SE RAZLIKUJU, RECI PO ČEMU?

Učenici koji osnove intonacije savladavaju u glazbenoj školi apsolutnom metodom (koristeći apsolutnu solmizaciju ili abecedu), a u osnovnoj školi relativnom metodom, bili su itekako svjesni razlika, i to im je u odgovorima bilo primarno. Razlike su formulirali na načine: *u osnovnoj školi učimo pomični DO; npr. D-dur počinjemo s DO, a mol ljestvice s LA; abeceda i solmizacija je drugačija; u vezi nota je potpuno drugačije; npr. U G-duru umjesto da pjevamo g mi pjevamo od c. I ono kad pjevamo ti umjesto si; u nazivima nota; drugačija je solmizacija; u nekim tonovima (si-ti); po teoriji; u programu, u načinu učenja; u gradivu.* Troje učenika (stariji uzrast) jasno je formuliralo - u osnovnoj školi radimo po relativnoj solmizaciji, a u glazbenoj po apsolutnoj. Međutim, učenici u svojoj glazbenoj školi rade solfeggio metodom relativne intonacije (dakle, isto kao i u osnovnoj školi). Isticali su razlike koje su se

odnosile na sadržaj predmeta, na oblike ili načine rada. Tako u osnovnoj školi više *pjevamo pjesme; pjevamo i opisujemo instrumente; slušamo glazbu i učimo o povijesti glazbe, o glazbenicima; vrstama glazbe; upjevavamo se fonomikom, a u glazbenoj školi ljestvicom koju smo zadnju obradili; u glazbenoj školi se puno više pjeva; pišemo diktate i pogađamo intervale; na kraju godine imamo ispite; učimo svirati pjesme i proučavamo note, a u osnovnoj slušamo glazbu i proučavamo instrumente.*

S obzirom na težinu, većina učenika je naglasila da je na nastavi solfeggia *puno teže, jer se radi puno više stvari; sve se uči opširno, a u osnovnoj se to preleti učas. Sat solfeggia u glazbenoj školi im je zanimljiviji i ozbiljniji.*

8. STVARAJU LI TAKVE RAZLIKE POTEŠKOĆE? KAKVE?

Odgovori na ovo pitanje ovisili su o različitim ili istim metodama intonacije. Oni učenici koji rade istom metodom nisu uočavali teškoće u radu. Dapače, osjećaju da *znanjem iz glazbene škole nadopunjuju znanja u osnovnoj školi; odnosno da upotpunjuju stečeno znanje.*

Manji broj učenika koji rade različitim metodama izjašnjavao se da im razlike ne stvaraju poteškoće ili *pomalo stvaraju, ili im je u početku bio problem jer se nisam mogla naviknuti ili ne stvaraju baš; ne, jer se prilagođavam.*

Ipak, većina učenika je odgovarala da im te razlike *stvaraju teškoće; svakakve poteškoće; mene te stvari veoma zbunjuju; nekad se zabunim u odgovaranju; ponekad se veoma razlikuju; teško mi je učiti s jedne i druge strane; katkad pomiješam teoriju u osnovnoj i glazbenoj školi; kad naučim ljestvicu u glazbenoj školi teško mi je ponovo učiti na drugi način.*

Jedna je učenica napisala: *stvara mi problem drugačija solmizacija jer sam prije krenula u glazbenu i tako najprije naučila. Nastavnica mi pusti da radim po glazbenoj pa mi je sad lako.*

9. U ČEMU JE TA NASTAVA ISTA?

Odgovori na ovo pitanje kretali su se u širokom rasponu, od toga *da ta nastava ni u čemu nije ista; da ima nekih sličnih stvari; nema baš puno istih osobina; samo po nazivu; čak da je jedina sličnost u tome što u obje škole koristimo kajdanke.*

Dakako, našlo se i puno sličnosti: *u osnovama, ritmu, pjevanju, ljestvicama, po osnovnoj glazbenoj kulturi, što pjevamo, što učimo note, u sviranju po notama, po teoriji i diktatima, možda po osnovnim pojmovima vezanima za*

glazbu, u slušanju glazbe, isti je sadržaj, što učimo o glazbi, uglavnom radimo isto; obje se bave glazbom.

Jedan je učenik napisao: *cilj je isti - edukacija o glazbi, ali je ishod drugačiji.*

10. NA KOJI TI JE NAČIN LAKŠE UPOZNAVATI GLAZBU?

Odgovori na ovo pitanje bili su vrlo raznoliki. S obzirom da je to bilo posljednje pitanje, neki učenici su ga shvatili široko razmišljajući kako im je općenito najlakše, pri tom misleći kako najljepše upoznavati glazbu (ali i kojim sredstvima). Najviše su isticali da im je najlakše upoznavati glazbu *slušanjem*, a zatim *sviranjem; pričom predmetnog nastavnika; dok sviram; uz igru i šalu; svirajući je i pjevajući; izravno (uživo) radije nego na televiziji, radiju ...; kroz glazbena djela i njihove stvaraoce; na koncertima i u kazalištu; pjevanjem sa zborom.*

Neki su uspoređivali glazbenu i osnovnu školu te izrazitu prednost dali upoznavanju glazbe na način kako se to radi u glazbenoj školi (na solfeggiju) ili kroz sviranje instrumenata.

Za jednog učenika bilo koji način je dobar, a jedan izjavljuje da na niti jedan način nije lako.

Jedna je učenica napisala da *voli rad u glazbenoj školi, ali i u osnovnoj jer slušaju glazbena djela, uče o skladateljima, instrumentima ...*

* * *

Što je moguće iz svega zaključiti ili barem naznačiti razmišljanja koja se otvaraju? Osjeća se da problem postoji i da ne bismo trebali biti zadovoljni sadašnjim stanjem.

Mladima koji se kroz glazbenu školu počinju glazbom aktivno baviti ona znači jako puno. Žele naučiti što više o njoj, žele usmjeriti i osmisliti vlastite sposobnosti, putem nje ostvariti sebe. Svjesni su potrebe vlastitog ulaganja, vježbanja, te rada u glazbenoj školi koji je težak, ozbiljan i zahtjevan. U svemu tome osjećaju se dobro.

Nastava glazbe u osnovnoj školi je za veliki broj učenika dosadna jer su veliki dio tih sadržaja već prije savladali na nastavi solfeggia u osnovnoj školi. Kad se uz to nastava provodi u razredima od preko 30 učenika od kojih mnogi nemaju sluha, ni želje i koje glazbe ne zanima nimalo, osjećaju se loše.

Dio rada s glazbom, koji se kroz odgovore učenika kristalizirao, jest naglašena potreba za slušanjem glazbe kao i pjevanjem pjesama. U glazbenoj školi učenici su aktivni u kontaktu s glazbom, upoznaju je kroz kompozicije koje

su dostupne njihovim tehničkim i interpretativnim mogućnostima. Međutim, područje glazbe, upoznavanje povijesti glazbe i glazbene literature (glazbenih stilova, instrumenata, oblika, vrsta, izvođačkih tijela i dr.) pruža im se upravo na nastavi glazbene kulture u osnovnoj školi. Taj dio je za većinu ovih učenika poticajan i zanimljiv. Tako je i s pjevanjem *pjesmica* (tj. pjesama s tekstom).

S obzirom na metode rada u primanju intonativnih sadržaja u glazbenoj i osnovnoj školi, pokazuje se problem gdje se te metode razlikuju. Je li ih moguće uskladiti i ujednačiti? Po prirodi samih metoda, koje se u osnovi posve razlikuju, očito je, takvo što nije moguće. Je li moguće oblikovanjem drugačijih sadržaja u nastavi glazbene kulture u osnovnoj školi te dvostrukosti izbjeci? Je li taj dio rada s glazbom za učenike osnovne škole potreban ili je sam sebi svrha?

Rezultati ove ankete idu u prilog razmišljanjima o nepotrebnosti, štoviše, neostvarivosti zahtjeva za glazbenim opismenjavanjem u osnovnoj školi,² barem ne na način kako se to, i u koju svrhu, provodi danas, gdje ga se vezuje za intonaciju - pjevanje po notama, odnosno razvijanje glasa.³ Također, potvrđuju i potrebu da se razmišlja o drugačijim konceptijskim modelima glazbene nastave u osnovnoj školi. *S obzirom na glazbeno-socijalne uvjete u kojima živi dosadašnji učenik, zadana veličina* (u otvorenom modelu u kojem je manji dio propisan, a najveći dio varijabilan) *može biti samo slušanje i upoznavanje glazbe kao način uvođenja u glazbenu kulturu i osposobljavanje za kritičan odnos prema masmedijskoj glazbenoj ponudi*⁴. Na taj bi način estetski odgoj bio jedan od osnovnih i bitnih nastavnih ciljeva glazbene kulture u osnovnoj školi. Kao takav, zadovoljio bi potrebe učenika koji pohađaju i glazbenu školu jer bi u tom programu našli dovoljno motivacije i sadržaja za aktivno sudjelovanje.

LITERATURA

Glazbena kultura, Nastavni plan i program za osnovnu školu 1999., Zagreb, Prosvjetni vjesnik, Posebno izdanje (br. 2), 60.-75.

ROJKO, Pavel, Solfeggio kao učenje glazbenoga jezika, *Tonovi*, str. 14.-31., 33., 1999.

² Rojko, P., str. 81., 1996.

³ *Glazbena kultura, Nastavni plan i program za osnovnu školu* str. 60.-75., 1999.

⁴ Rojko, P., Aktualna pitanja glazbene pedagogije, *Tonovi*, 37/38, str. 98.-110., 2001.

ROJKO, Pavel, Metodika nastave glazbe, Teorijsko-tematski aspekti, Osijek, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, 1999.

ROJKO, Pavel, Psihološke osnove intonacije i ritma. Zagreb,. Muzička akademija - Croatia concert, 1982.

SUMMARY

.....

The result of the questionnaire are in favour of the attitude that it is unnecessary, even unrealizable to fulfil the demands for music literacy in the primary school, at least not in the way and for the purpose they are being carried out nowadays, connected with intonation - singing to notes of perfecting voices. They also confirm the need of taking into consideration different conceptual models of music teaching in the primary school.

With regard to the music-social conditions in which present-day pupils live, the regulated standard (in the open model in which the smaller part is fixed and the bigger part variable) can be only listening to music and getting to know it as a way of being introduced into music culture and gaining qualification for the critical attitude towards a mass-media offer.

In that way the aesthetic education would be one of the basic and essential teaching goals of music culture in the primary school. Realized like that, it would also satisfy the needs of the pupils attending the music school parallelly, because in such programmes they would find enough motivation and contents for active participation.